

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України «Про внесення зміни до статті 81 Цивільного
процесуального кодексу України щодо імплементації положень
Директиви Ради Європейського Союзу 2004/113/ЄС»

1. Мета

Метою законопроекту є приведення положень статті 81 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) у відповідність до вимог статті 9 Директиви Ради Європейського Союзу 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 року про впровадження принципу рівного ставлення до чоловіків і жінок у доступі до товарів і послуг та їх постачання (далі – Директива 2004/113/ЄС).

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Чинною редакцією абзацу першого частини другої статті 81 ЦПК України передбачено, що у справах про дискримінацію позивач зобов'язаний навести фактичні дані, які підтверджують, що дискримінація мала місце. У разі наведення таких даних доказування їх відсутності покладається на відповідача.

Це створює ризики формального, вибіркового або обмежувального застосування механізму зміщення тягаря доказування на національному рівні, що своєю чергою може негативно впливати на ефективність судового захисту від дискримінації та знижує рівень правової визначеності й передбачуваності цивільного процесуального законодавства.

Наведені положення ЦПК України не забезпечують належного відтворення двоступеневої моделі розподілу тягаря доказування за стандартом *prima facie*, закріпленої у статті 9 Директиви 2004/113/ЄС, яка передбачає, що держави-члени вживають необхідних заходів відповідно до своїх національних судових систем для забезпечення того, щоб у випадках, коли особи, які вважають себе скривдженими через те, що до них не було застосовано принцип рівного ставлення, доводять перед судом або іншим компетентним органом факти, з яких можна припустити, що мала місце пряма або непряма дискримінація, відповідач мав довести, що порушення принципу рівного ставлення не було.

Отже, прийняття проєкту Закону України «Про внесення зміни до статті 81 Цивільного процесуального кодексу України щодо імплементації положень Директиви Ради Європейського Союзу 2004/113/ЄС» (далі – проєкт Закону) є необхідним для усунення виявлених методологічних і термінологічних неузгодженостей у регулюванні тягаря доказування у справах про дискримінацію, забезпечення належного рівня процесуальної визначеності та ефективного судового захисту принципу рівного ставлення.

Запропоновані зміни спрямовані на виконання зобов'язань України у межах євроінтеграційного процесу, зокрема щодо гармонізації національного законодавства з вимогами Директиви Ради 2004/113/ЄС, підвищують відповідність цивільного процесуального законодавства України стандартам

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 37216/11.2.2/4-26 від 18.03.2026

Підписувач Сугак Людмила Петрівна

Сертифікат [382367105294AF9704000000F08B0100F0112304](#)

Дійсний з 02.07.2025 10:11:05 по 02.07.2026 10:11:05

Європейського Союзу та розроблені з метою виконання завдань Дорожньої карти з питань верховенства права, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р (далі – Дорожня карта).

Розроблення проєкту Закону передбачено пунктом 82 Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 10 лютого 2026 року № 4774-ІХ.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону пропонується викласти у новій редакції абзац перший частини другої статті 81 ЦПК України, передбачивши, що у справах про дискримінацію позивач наводить фактичні дані, з яких можна припустити наявність прямої або непрямої дискримінації. У разі наведення таких даних доказування відсутності порушення принципу рівних прав та можливостей покладається на відповідача.

4. Правові аспекти

Нормативно-правовим актом у цій сфері правового регулювання є Цивільний процесуальний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація проєкту Закону не потребуватиме додаткових видатків з Державного бюджету України.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проєкт Закону не потребує консультацій з громадськістю.

Проєкт Закону не стосується наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Положення проєкту Закону стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції. Завдання щодо розроблення проєкту Закону передбачене пунктом 2 стратегічного результату 1 сфери 3.12 «Гендерна рівність та насильство проти жінок» розділу III «Основоположні права» Дорожньої карти.

Проєкт Закону спрямований на забезпечення рівних прав та можливостей, зокрема, жінок і чоловіків.

Положення проєкту Закону не містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, не створюють підстав для дискримінації.

Листом Мін'юсту від 06 березня 2026 року № 31395/11.2.2/14-26 проєкт Закону надіслано до Національного агентства з питань запобігання корупції для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи (зареєстровано в НАЗК 06 березня 2026 року за № 22730/0/03-26).

8. Прогноз результатів

Реалізація положень проєкту Закону сприятиме підвищенню рівня правової визначеності у правозастосуванні та формуванню сталої двоступеневої моделі оцінки доказів у дискримінаційних спорах: на першому етапі – встановлення наявності обґрунтованого припущення порушення принципу рівного ставлення, на другому – перевірка правомірності різного ставлення або відсутності такого порушення.

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Позивачі у справах про дискримінацію	Підвищення прогнозованості правової поведінки, ефективності доступу до правосуддя та довіри до судової системи	Посилення захисту порушених прав у справах про дискримінацію

**Заступник Міністра юстиції України
з питань європейської інтеграції**

Людмила СУГАК